

dr hab. Barbara Kalinowska-Witek, prof. UMCS
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie
Wydział Pedagogiki i Psychologii
Katedra Teorii Wychowania

Lublin, dn. 29.09.2020 r.

**Recenzja dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego
dr Ryszarda Ślęczki przygotowana w związku z ubieganiem się o stopień
doktora habilitowanego nauk społecznych w zakresie pedagogiki**

Informacje wstępne

Pan dr Ryszard Ślęczka uzyskał stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie historii dnia 20 października 2000 r. Stopień nadała Rada Wydziału Humanistycznego Akademii Pedagogicznej im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie na podstawie dysertacji zatytułowanej: *Szkolnictwo zawodowe Krakowa w latach 1945-1961*.

W 1987 r. Habilitant został zatrudniony jako asystent, a następnie adiunkt w Katedrze Historii Oświaty i Wychowania Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, w latach 2006-2014 pracował jako adiunkt w Szkole Wyższej im. Bogdana Jańskiego, na Wydziale Zamiejscowym w Krakowie. W latach 2008-2011 pracował w Papieskiej Akademii Teologicznej/na Uniwersytecie Papieskim Jana Pawła II w Krakowie, prowadząc zajęcia z historii myśli pedagogicznej,

**Publikacje wchodzące w skład głównego osiągnięcia naukowego, o którym mowa
w art. 16 ust. 2 ustawy**

Główne osiągnięcie naukowe Habilitant zatytułował:

Szkolnictwo zawodowe Krakowa i województwa krakowskiego w XX wieku.

W skład tego osiągnięcia wchodzi:

- monografia autorska:

Ślęczka R. (2016), *Szkolnictwo zawodowe Dyrekcji Okręgowej Szkolenia Zawodowego w Krakowie w latach 1949-1956*, Kraków: Wyd. Wydział Pedagogiczny Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, ss. 163.

- monografia współautorska:

Dormus K., Ryś J., Ślęczka R. (2019), *Z dziejów szkolnictwa międzywojennego Krakowa*, Kraków: Wyd. Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, ss. 145 - autorstwo rozdziału III pt. *Z tradycji szkolnictwa kształcącego w Krakowie* (s. 99-144).

- cykl 13 artykułów, w tym

4 artykuły w czasopismach i 9 rozdziałów w publikacjach zbiorowych pod redakcją (opublikowane w latach 2003-2018)

1. Ślęczka R. (2018), *Wychowanie młodzieży w krakowskich szkołach zawodowych w duchu patriotycznym i obywatelskim (1918-1939)*, "Kwartalnik Pedagogiczny" nr 4, s. 72-85.

2. Ślęczka R. (2015), *Teaching of mathematics in vocational schools upon 1951 reorganization*, [w:] *Current Trends in Analysis and Its Applications Proceedings of the 9th ISAAC Congress*, Vladimir V. Mityushev, Michael Ruzhansky (eds.), Kraków, s. 411-416.

3. Ślęczka R. (2013), *Szkolnictwo zawodowe Krakowa na przełomie dekady lat 1945-1955*, "Kwartalnik Pedagogiczny" nr 4, s. 15-26.

4. Ślęczka R. (2013), *O nowym ustroju szkolnictwa zawodowego w wybranych czasopismach pedagogicznych z lat 1945-1951*, [w:] *Addenda do dziejów oświaty: z badań nad prasą Drugiej Rzeczypospolitej*, pod red. Iwonny Michalskiej i Grzegorza Michalskiego, Łódź, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, s. 29-38.

5. Ślęczka R. (2012), *Wychowanie patriotyczne i obywatelskie w działalności szkolnych organizacji młodzieżowych w latach trzydziestych Drugiej Rzeczypospolitej*, [w:] *Niepodległość i wychowanie. Z doświadczeń II Rzeczypospolitej*, pod red. Wiesława Jamrożka, Marzeny Pękowskiej, Ewy Kuli, Kielce: Wydawnictwo Wszechnicy Świętokrzyskiej, s. 83-91.

6. Ślęczka R. (2011), *Zmiany polityczne i ekonomiczne oraz ich wpływ na szkolnictwo zawodowe w Polsce po II wojnie światowej*, [w:] *Przełomy edukacyjne. Dziedzictwo polskiej teorii i praktyki*, red. nauk. Władysława Szulakiewicza, Toruń: Wydawnictwo Adama Marszałka, s. 247-260.

7. Ślęczka R. (2010), *Szkolnictwo przemysłowe w Krakowie (1829-1959)*, [w:] *Szkoła polska od średniowiecza do XX wieku. Między tradycją a innowacją*, pod red. Ireny Szybiak, Adama

Fijałkowskiego, Janiny Kamińskiej przy współpracy Katarzyny Buczek, Warszawa, Wyd. UW, Wydział Pedagogiczny, s. 319-329.

8. Ślęczka R.(2010), *Szkolnictwo zawodowe w Polsce a współczesne wyzwania rynku pracy*, [w:] Szkolnictwo i kształcenie zawodowe - wybrane aspekty, red. Dorota Bis, Jan Ryś, Lublin: Studio Format, s. 87-97.
9. Ślęczka R. (2010), *Ideologiczne i ekonomiczne uwarunkowania zmian w organizacji szkolnictwa i treściach nauczania wprowadzanych do szkół zawodowych w latach 1951-1955*, [w:] Edukacja w warunkach zniewolenia i autonomii (1945-2009), pod red. nauk. Elżbiety Gorloff, Romualda Grzybowskiego, Andrzeja Kołakowskiego [Seria: Szkoła - Państwo - Społeczeństwo, t. III], Kraków: Oficyna Wydawnicza "Impuls", s. 219-229.
10. Ślęczka R. (2010), *Romantyzm i literatura romantyczna w programach nauczania języka polskiego w szkołach zawodowych lat 50. ubiegłego wieku*, [w:] Romantyzm i edukacja, "Artes Liberales. Zeszyty Naukowe Akademii Humanistycznej im. Aleksandra Gieysztora", nr 1-2, s. 175-183.
11. Ślęczka R. (2009), *Szkolnictwo dokształcające w Krakowie w latach 1918-1951*, [w:] Orientacje i kierunki w badaniach historyczno-pedagogicznych, pod red. Iwonny Michalskiej i Grzegorza Michalskiego, Łódź: Wyd. UŁ, s. 93-100.
12. Ślęczka R. (2005), *Kształcenie i doskonalenie nauczycieli w kompetencjach Centralnego Urzędu Szkolenia Zawodowego*, [w:] Kształcenie pedagogów - strategie, koncepcje, idee, pod red. Jacka Piekarskiego, Agnieszki Głowali, Jolanty Mielczarek, "Zeszyty Naukowe PWSZ w Płocku. Pedagogika", t. 4, cz. I, s. 399-406. - nie załączono do oceny
13. Ślęczka R. (2003), *Szkolnictwo zawodowe w przededniu wstąpienia Polski do Unii Europejskiej*, [w:] W służbie szkoły i nauki, pr. zbior. pod red. Zygmunta Ruty i Ryszarda Ślęczki, Kraków: Wyd. Nauk. Akademii Pedagogicznej, s. 209-217.

Opinia o przedstawionym dorobku

1. Opinia na temat publikacji wchodzących w skład głównego osiągnięcia naukowego

W dorobku naukowym, zaliczonym do głównego osiągnięcia naukowego, Habilitant wyróżnił trzy obszary badawcze:

A. Wpływ przemian społecznych, politycznych i ekonomicznych na politykę oświatową i szkolnictwo zawodowe

B. Organizacja szkolnictwa, proces dydaktyczno-wychowawczy, uczniowie i nauczyciele

C. Szkolnictwo zawodowe wobec procesu zachodzących zmian i współczesnego rynku pracy.

Dr R. Ślęczka bardzo ogólnie określił cel naukowy zaliczonych do tego dorobku prac: "Za pomocą prezentowanych wyników moich badań chciałem ukazać nieznaną wcześniej problematykę szkolnictwa zawodowego miasta Krakowa i województwa krakowskiego" (Autoreferat s. 17). Podobne uwagi dotyczą tytułu nadanego osiągnięciu: *Szkolnictwo zawodowe Krakowa i województwa krakowskiego w XX wieku*. Tytuł jest ogólny i mało precyzyjny, zapowiada znacznie więcej, niż w rzeczywistości zawierają przedstawione do oceny publikacje. Tytuł sugeruje, że Habilitant przedstawi rozwój szkolnictwa zawodowego w Krakowie i województwie krakowskim od pierwszych aż do ostatnich lat XX wieku, tymczasem publikacje dotyczą sytuacji w szkolnictwie zawodowym głównie w okresie dwudziestolecia międzywojennego i w pierwszym dziesięcioleciu okresu powojennego (od 1945 do 1956 r.). Tylko w jednym artykule Autor omówił sytuację w szkołach przemysłowych zaczynając od roku 1829 (co częściowo wykracza poza nakreśloną ramę czasową), zaś kończąc na roku 1959. Dwa artykuły nawiązują do sytuacji w szkolnictwie zawodowym na początku XXI wieku (to również wykracza poza nakreślone w tytule ramy czasowe). Zdecydowanie brakuje publikacji, odnoszących się do sytuacji w tym szkolnictwie od lat 60-tych do końca XX wieku. Uwzględnienie przemian zachodzących w tym okresie byłoby tym bardziej wskazane, że w roku 1961 weszła w życie ustawa o rozwoju systemu oświaty i wychowania, która normowała też sytuację w szkolnictwie zawodowym. Również przemiany społeczno-gospodarcze i ustrojowe ostatnich lat XX wieku wpłynęły niewątpliwie na sytuację w szkolnictwie, warto byłoby więc ją również ukazać.

W wyczerpujący sposób Habilitant zaprezentował zastosowane metody badawcze, wskazał archiwa, w których dokonując kwerendy zgromadził tak bogaty materiał źródłowy oraz inne wykorzystane źródła (informatory, biuletyny, broszury, instrukcje, jednodniówki, czasopisma). Szkoda, że nie ukazał dotychczasowego stanu badań nad szkolnictwem zawodowym w Krakowie i w województwie krakowskim oraz na innych obszarach Polski.

Do pierwszego obszaru badawczego: Wpływ przemian społecznych, politycznych i ekonomicznych na politykę oświatową i szkolnictwo zawodowe dr R. Ślęczka zaliczył 7 artykułów:

1. *Zmiany polityczne i ekonomiczne oraz ich wpływ na szkolnictwo zawodowe w Polsce po II wojnie światowej (2011)*
2. *Ideologiczne i ekonomiczne uwarunkowania zmian w organizacji szkolnictwa i treściach nauczania wprowadzanych do szkół zawodowych w latach 1951-1955(2010)*
3. *O nowym ustroju szkolnictwa zawodowego w wybranych czasopismach pedagogicznych z lat 1945-1951 (2013)*
4. *Szkolnictwo przemysłowe w Krakowie (1829-1959) (2010)*
5. *Szkolnictwo doksztalcające w Krakowie w latach 1918-1951 (2009)*
6. *Z tradycji szkolnictwa doksztalcającego w Krakowie* zamieszczony w publikacji zbiorowej Dormus K, Ryś J, Ślęczka R., *Z dziejów szkolnictwa międzywojennego Krakowa (2019)*
7. *Szkolnictwo zawodowe Krakowa na przełomie dekady lat 1945-1955 (2013)*

W wymienionych publikacjach Habilitant skupił się przede wszystkim na kwestiach związanych z powstaniem szkolnictwa przemysłowego i zawodowego oraz jego funkcjonowaniem w okresie międzywojennym i w pierwszych latach po II wojnie światowej. Wykazał się w tym zakresie dobrą znajomością omawianych zagadnień i rzetelnością badawczą. Prezentowane treści oparte zostały na bogatym materiale archiwalnym i przedstawione w bardzo interesujący sposób. Przemiany społeczne, polityczne i ekonomiczne oraz ich wpływ na politykę oświatową dr R. Ślęczka zaprezentował w trzech pierwszych artykułach, ograniczających się niestety tylko do lat 1945-1955. Oczywiście był to okres szczególnie w historii Polski, niemniej jednak również w pozostałych latach XX wieku na sytuację w szkolnictwie zawodowym miały wpływ różnorodne uwarunkowania, warto więc byłoby je przeanalizować. W sposobie opracowania artykułów dotyczących tych zagadnień uwidacznia się wnikliwość badawcza Autora i branie pod uwagę okoliczności powstania analizowanego materiału. Dr R. Ślęczka słusznie zauważył, że duża część publikacji, wydanych po II wojnie światowej, miała charakter propagandowy. Wśród czterech pozostałych artykułów na szczególną uwagę zasługują dwa dotyczące szkolnictwa doksztalcającego w Krakowie. Oparte na bogatej bazie źródłowej niewątpliwie poszerzają wiedzę czytelnika o tym typie szkolnictwa. W rozdziale pt. *Z tradycji szkolnictwa doksztalcającego w Krakowie* szkolnictwo doksztalcające zawodowe województwa

krakowskiego ukazano na tle innych województw (s. 106, 108), a poza przypisami wskazującymi na wykorzystane źródła zamieszczono też przypisy objaśniające, które poszerzyły i uzupełniły treści zawarte w tekście. Autor zamieścił w publikacji również materiał poglądowy - szczegółowy plan lekcji rysunku w szkole doksztalającej zawodowej dla uczniów przemysłu graficznego (s. 122), plan nauczania w szkołach zawodowych doksztalających handlowych (s. 124), wypowiedzi na łamach prasy dotyczące jednej ze szkół (s. 117-118), fragment sprawozdania kierownika jednej ze szkół doksztalających na temat członków i opiekuna Hufca Szkolnego P.W. (s. 129).

Do drugiego obszaru badawczego: Organizacja szkolnictwa, proces dydaktyczno-wychowawczy, uczniowie i nauczyciele dr R. Ślęczka zaliczył monografię: *Szkolnictwo zawodowe Dyrekcji Okręgowej Szkolenia Zawodowego w Krakowie w latach 1949-1956* (2016)

oraz 4 artykuły:

1. *Romantyzm i literatura romantyczna w programach nauczania języka polskiego w szkołach zawodowych lat 50. ubiegłego wieku* (2010)
2. *Teaching of mathematics in vocational schools upon 1951 reorganization* (2015)
3. *Wychowanie patriotyczne i obywatelskie w działalności szkolnych organizacji młodzieżowych w latach trzydziestych Drugiej Rzeczypospolitej* (2012)
4. *Kształcenie i doskonalenie nauczycieli w kompetencjach Centralnego Urzędu Szkolenia Zawodowego* (2005)

Celem monografii *Szkolnictwo zawodowe Dyrekcji Okręgowej Szkolenia Zawodowego w Krakowie w latach 1949-1956* było "ukazanie złożonego problemu rozwoju szkolnictwa zawodowego województwa krakowskiego w czasach określanych jako stalinowskie" (Wstęp, s. 6). Cel ten został przez Autora osiągnięty. We Wstępie R. Ślęczka wskazał na dotychczasowy stan badań, dotyczący szkolnictwa zawodowego, wyjaśniając jednocześnie, że w odniesieniu do województwa krakowskiego problematyka nie doczekała się szerszego opracowania. Przedstawił też źródła, wykorzystane do przeprowadzonych badań oraz zastosowane metody analizy zgromadzonego materiału. Wyjaśnił ramy czasowe oraz terytorialne, zawarte w tytule monografii.

Monografia składa się z pięciu rozdziałów. Zastosowano w niej układ problemowy. W rozdziale I Autor przedstawił w syntetyczny sposób sytuację w szkolnictwie zawodowym od

chwili jego powstania aż do reformy w 1951 roku. Zaprezentował różne typy szkół zawodowych, szerzej omawiając przemiany zachodzące w tym szkolnictwie po roku 1945. Rozdział II zawiera informacje dotyczące powstania Centralnego Urzędu Szkolenia Zawodowego (CUSZ) i Dyrekcji Okręgowej Szkolenia Zawodowego (DOSZ) w Krakowie oraz roli CUSZ w organizacji i zarządzaniu szkolnictwem zawodowym na terenie województwa krakowskiego. W rozdziale III omówiono wpływ potrzeb gospodarki województwa krakowskiego na powstanie nowych i rozwój istniejących kierunków kształcenia zawodowego. W rozdziale IV Autor zaprezentował kwalifikacje nauczycieli szkolnictwa zawodowego oraz dążenia władz oświatowych do upolitycznienia środowiska nauczycielskiego, a także kształcenie uczniów oraz wpływ organizacji młodzieżowych (zwłaszcza Związku Młodzieży Polskiej) na realizację celów wychowania socjalistycznego. Rozdział V poświęcony został omówieniu zagadnień opieki i pomocy materialnej państwa w stosunku do uczniów szkół zawodowych w województwie krakowskim, realizowany przy pomocy m. in. stypendiów oraz zapewniania zakwaterowania w bursach i internatach.

Zaprezentowane zagadnienia stanowią spójną całość. Habilitant swobodnie porusza się w omawianej problematyce, ukazuje istniejące związki przyczynowo-skutkowe, wskazuje na występujące uwarunkowania, zwłaszcza polityczne i ideologiczne dokonujących się przemian w szkolnictwie zawodowym. Szczegółowo prezentuje istniejące w Krakowie i województwie krakowskim szkoły zawodowe, kierunki kształcenia, programy zajęć, omawia sprawy związane z kształceniem i wychowaniem młodzieży.

Podczas lektury monografii nasuwają się jednak pewne pytania i wątpliwości oraz uwagi. Wydaje się, że warto byłoby pokusić się o wyjaśnienie, dlaczego w tytule monografii umieszczono ramy czasowe 1949-1956 jako lata, w których szkolnictwo zawodowe podlegało terenowemu oddziałowi Centralnego Urzędu Szkolenia Zawodowego - Dyrekcji Okręgowej Szkolenia Zawodowego w Krakowie, natomiast w tekście monografii na s. 22 Autor zamieścił informację, że w grudniu 1951 r. CUSZ wprowadził 17 okręgów szkolenia zawodowego, wśród nich okręg z siedzibą w Krakowie. Oczywiście daty podane w tytule nie są błędne, gdyż dyrekcje okręgowe szkolenia zawodowego, obejmujące jedno lub więcej województw, zostały powołane już w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 21 czerwca 1949 r. w sprawie zakresu działania Centralnego Urzędu Szkolenia Zawodowego, zaś w grudniu 1951 roku obszar działania Dyrekcji Okręgowej Szkolenia Zawodowego w Krakowie nie uległ zmianie. Jednak bez dodatkowego wyjaśnienia czytelnik może mieć wrażenie sprzeczności podawanych informacji.

Warto byłoby też szerzej omówić strukturę organizacyjną Dyrekcji Okręgowej Szkolenia Zawodowego (s. 22-23), gdyż to umożliwiłoby stworzenie pełniejszego obrazu jej działalności. Omawiając sytuację w szkolnictwie zawodowym w województwie krakowskim oraz związek kierunków kształcenia w tym szkolnictwie z potrzebami gospodarki regionu warto byłoby się odnieść do całego obszaru Polski (na zasadzie porównania, ukazania wspólnych tendencji i różnic). To pozwoliłoby ukazać wyjątkową sytuację województwa krakowskiego lub też podobieństwo do innych rejonów Polski.

W przypisach przeważnie znajdują się odwołania do źródeł, z których pochodzą podawane informacje, tylko czasami są to przypisy poszerzające dane zawarte w tekście, tak jest np. w przypisie 63 na s. 27, w którym wymieniono specjalności prowadzonych kursów. Szkoda, że Autor tak rzadko wykorzystywał przypisy w celu wyjaśnienia i poszerzenia niewątpliwie przydatnych informacji, dotyczących np. wspomnianego frontального nauczania (s. 25), metody Stachanowa-Kowalewa (s. 27), związku sportowego "Zryw", który był wykorzystywany do propagowania szkolnictwa zawodowego (s. 27); czy też wyjaśnienia, dlaczego szkołę przysposobienia zawodowego w Nowej Hucie rozwiązano po VIII turnusie? (s. 37), dlaczego dyrektor SPZ w Nowej Hucie został zwolniony ze stanowiska? (s. 36). R. Ślęczka mógł też treści te poszerzyć w tekście, co dałoby szerszy obraz sytuacji i niewątpliwie zwiększyłoby wartość publikacji.

Czasami brak dodatkowych wyjaśnień może wprowadzać chaos informacyjny, np. na s. 111 Autor podaje: "Przyjęty w 1951 r. system stypendialny opierał się w głównej mierze na świadczeniach gotówkowych, z których młodzież miała wnosić opłaty za pobyt w internacie i wyżywienie", zaś na s. 124 pojawia się informacja, że po rozwiązaniu Towarzystwa Burs i Stypendiów w 1951 r. i przekazaniu jego zadań Dyrekcji Okręgowej Szkolenia Zawodowego wprowadzono nowe rozwiązania dotyczące opieki internatowej, tj. "w miejsce dawnych dwóch internatów (bezpłatnego i opłacanego przez ucznia) wprowadzono jeden, którego wydatkami personalnymi i rzeczowo-administracyjnymi obarczono kasę państwową". Warto byłoby zamieścić np. w przypisie krótkie wyjaśnienie, dotyczące opłat za pobyt w internacie.

Szkoda, że Autor pominął informacje dotyczące egzaminów nauczycielskich (w tym egzaminu uproszczonego, o którym wspomina w publikacji (s. 93), grupach kwalifikacji zawodowych, w tym grupach kwalifikacji nauczycieli (s. 94). Informacje na temat obciążenia dydaktycznego nauczycieli różnych przedmiotów zostały przedstawione w sposób bardzo ogólny: "Pierwsi [czyli nauczyciele prowadzący przedmioty ogólnokształcące? - dop. wł.] w zależności od rodzaju prowadzonych zajęć, realizowali od 18 do 25 godzin tygodniowo" (s. 89). A jaki był tygodniowy wymiar godzin innych nauczycieli, np. realizujących przedmioty

zawodowe i pomocnicze oraz pozostałe, np. wychowanie fizyczne, religię oraz "Służbę Polsce"? Takie informacje umożliwiłyby szersze spojrzenie na sytuację grup nauczycieli różnych przedmiotów, o różnym przygotowaniu do zawodu. Gdyby Autor zamieścił informacje na temat grup kwalifikacji dla pracowników innych zawodów, wówczas byłoby możliwe porównanie pozycji ekonomicznej nauczycieli na tle innych grup zawodowych.

Zagadnienia poruszane w monografii *Szkolnictwo zawodowe Dyrekcji Okręgowej Szkolenia Zawodowego w Krakowie w latach 1949-1956* uzupełniają i poszerzają treści trzech z czterech artykułów, zaliczonych przez Habilitanta do tego obszaru badawczego. Czwarty z artykułów: *Wychowanie patriotyczne i obywatelskie w działalności szkolnych organizacji młodzieżowych w latach trzydziestych Drugiej Rzeczypospolitej (2012)* ukazuje funkcjonowanie organizacji młodzieżowych w szkołach w okresie dwudziestolecia międzywojennego. Podobna problematyka poruszona została w artykule: *Wychowanie młodzieży w krakowskich szkołach zawodowych w duchu patriotycznym i obywatelskim (1918-1939)*, który jest również powiązany treściowo z drugim obszarem badawczym. Analizowane w wymienionych publikacjach problemy przedstawione są w syntetyczny, a jednocześnie interesujący sposób.

Do trzeciego obszaru badawczego: *Szkolnictwo zawodowe wobec procesu zachodzących zmian i współczesnego rynku pracy* Habilitant zaliczył dwie publikacje:

1. *Szkolnictwo zawodowe w przededniu wstąpienia Polski do Unii Europejskiej (2003)*
2. *Szkolnictwo zawodowe w Polsce a współczesne wyzwania rynku pracy (2010)*

Pierwsza z nich dotyczy reformy ustroju szkolnego, zapoczątkowanej w 1999 r., wprowadzającej gimnazja. W szkolnictwie ponadgimnazjalnym (a do takiego należało szkolnictwo zawodowe) reformę rozpoczęto w 2002 roku. Autor scharakteryzował też kształcenie na poziomie wyższym - licencjat i studia inżynierskie oraz studia uzupełniające magisterskie. Odniósł się również do reformy programowej w szkolnictwie zawodowym, którą zapoczątkowano w 1996 r. W kolejnych latach sukcesywnie opracowywano podstawy programowe kształcenia dla poszczególnych zawodów. Habilitant słusznie uznał kształcenie zawodowe za element polityki społecznej, umożliwiający wyrównywanie szans edukacyjnych. Zwrócił też uwagę na wzrastającą rolę kształcenia na odległość, przy wykorzystaniu nowoczesnych technologii. Po niemal 20 latach okazało się, że w pewnych

sytuacjach może to być jedyna droga kształcenia, chociaż wymagająca jeszcze wielu udoskonaleń.

Drugi z artykułów powstał w oparciu o projekt dydaktyczny i prowadzenie przez dr. R. Ślęczkę zajęć w ramach studiów podyplomowych przygotowujących do wykonywania zawodu nauczyciela przedmiotów zawodowych. Jednym z założeń projektu było umożliwienie "przepływu kadr z gospodarki do edukacji poprzez uzyskanie nowych kompetencji, tj. dodatkowego zawodu" (Autoreferat, s. 16). W artykule Autor zwrócił uwagę m. in. na niepokojące zjawisko wykluczania ludzi młodych z systemu edukacji, wskazał też na możliwości przeciwdziałania temu zjawisku.

Odnosząc się w Autoreferacie do treści publikacji, zawartych w drugim obszarze badawczym, Habilitant napisał: "W badaniach nad organizacją szkolnictwa, procesem dydaktyczno-wychowawczym oraz uczniami i nauczycielami skoncentrowałem się na działalności krakowskiej DOSZ. /.../ W przeciwieństwie do wcześniejszych badań znacznie poszerzyłem obszar swoich zainteresowań naukowych. Najpierw zajmowałem się głównie Krakowem, następnie postanowiłem poszukać jego związków ze szkolnictwem zawodowym województwa krakowskiego. W nowym spojrzeniu na rozwój tego szkolnictwa próbowałem odnaleźć jego związek z zachodzącymi przemianami w życiu politycznym, gospodarczym i społecznym kraju" (Autoreferat s. 10).

I rzeczywiście niektóre zagadnienia analizowane w przedstawionych do oceny publikacjach z pierwszego i drugiego obszaru badawczego wykazują podobieństwo do zagadnień, omawianych w monografii autorskiej (podoktorskiej): *Ślęczka R. (2003), Szkolnictwo zawodowe Krakowa w latach 1945-1961. Kraków: Wyd. Naukowe Akademii Pedagogicznej, ss. 168*. Niemniej jednak należy przyznać, że prezentowane w poszczególnych zagadnieniach treści różnią się nie tylko obszarowo (Kraków - województwo krakowskie), ale też sposobem prezentacji i stopniem uszczegółowienia. Można więc stwierdzić, że przedstawione do oceny publikacje, wchodzące w skład głównego osiągnięcia naukowego, wnoszą nową wartość, wypełniając istniejącą lukę badawczą.

2. Opinia o pozostałych publikacjach, załączonych do oceny

Publikacje nie wchodzące w skład osiągnięcia naukowego

Wśród nich znajduje się 6 artykułów opublikowanych w czasopismach znajdujących się w bazie Web of Science (WoS) lub na liście European Reference Index for the Humanities (ERIH) - błędnie wśród tych czasopism Pan Doktor zamieścił "Rocznik Pedagogiczny", czasopismo z listy "B" MNiSW

W czasopismach z list ERIH lub bazy WoS listy znajdują się też dwa artykuły, zaliczone do osiągnięcia naukowego - łącznie 8 artykułów.

Ponadto dr R. Ślęczka opublikował:

- monografię autorską:

Ślęczka R. (2003), *Szkolnictwo zawodowe Krakowa w latach 1945-1961*, Kraków: Wyd. Nauk. Akademii Pedagogicznej w Krakowie, ss. 168.

- monografię współautorską:

Meissner A., Ślęczka R., Pękowska M. (2018), *Komisja Edukacji Narodowej 1773-1794. Szkoły w Wydziale Małopolskim*, Warszawa: Wyd. Instytutu Historii Nauki PAN w Warszawie, s. 336. (autorstwo rozdziałów pt. *Małopolska, jej ziemie, rozwój gospodarczy, społeczny i kulturalny*, s. 25-37; *Szkoła wojewódzka i podwydziałowa (przygłówna) w Krakowie (1773-1794)*, s. 95-147)

- 5 monografii pod redakcją

- 5 artykułów naukowych w czasopismach na liście "B" MNiSW

- 7 artykułów w innych recenzowanych czasopismach naukowych

- około 30 rozdziałów w pracach zbiorowych pod redakcją oraz hasła do Encyklopedii Krakowa, Słownika biograficznego polskiej historii wychowania, Słownika biograficznego historii Polski

Publikacje ogółem:

Łącznie w swoim dorobku po uzyskaniu stopnia naukowego doktora Habilitant posiada:

2 monografie autorskie, 2 monografie współautorskie, 5 monografii pod redakcją, 34 publikacje w pracach pod redakcją i 35 artykułów w czasopismach krajowych i zagranicznych (w tym 8 na liście ERIH, 5 na liście "B" MNiSW). Wśród nich jest kilkanaście publikacji współautorskich oraz kilka w języku angielskim.

Liczba cytowań publikacji wg bazy Google Scholar Citations wynosi 5

Indeks Hirscha wg bazy Google Scholar Citations wynosi 2

Z publikacji, stanowiących dorobek okołohabilitacyjny, przesłanych do oceny, na szczególną uwagę zasługuje rozdział pt. *Szkoła wojewódzka i podwydziałowa (przygłówna) w*

Krakowie (1773-1794) w monografii współautorskiej: Meissner A., Ślęczka R., Pękowska M. (2018), Komisja Edukacji Narodowej 1773-1794. Szkoły w Wydziale Małopolskim, Warszawa: Wyd. Instytut Historii Nauki PAN, ss.336.

Publikacja ta powstała w ramach grantu Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki. Rozdział przygotowany przez dr R. Ślęczkę (jeden z dwóch opublikowanych przez Habilitanta w tej monografii) zawiera przedstawione w bardzo syntetyczny, a jednocześnie wyczerpujący sposób dzieje szkolnictwa średniego w Krakowie w czasach Komisji Edukacji Narodowej.

Publikacje, nie zaliczone przez Habilitanta do głównego osiągnięcia naukowego, skupiają się wokół kilku zagadnień:

- badań nad dziejami szkolnictwa w odniesieniu do historii regionalnej - publikacje dotyczące m. in. oświaty i szkolnictwa Krynicy, monografii Limanowej (życie gospodarcze, szkolnictwo zawodowe, opieka nad małym dzieckiem, wychowanie dzieci)
- biografistyki pedagogicznej - biografie uczonych polskich, nauczycieli i pedagogów w Słowniku biograficznym historii Polski (m. in. Augusta Jana Chełkowskiego, Wacława Deca, Romana Dyboskiego, Łukasza Kurdybacy - łącznie 25 biogramów); opracowanie życiorysu i dorobku naukowego Profesora Czesława Majorka
- pedeutologii - Ignacy Domeyko-nauczyciel i reformator szkolnictwa w Chile; dziejów kształcenia nauczycieli w Nowym Sączu; nauczycieli Szkoły Ćwiczeń krakowskiego Pedagogium; nauczycielskiego ruchu związkowego w stulecie jego powstania, analizy przepisów i wyników posiedzeń komisji kwalifikacyjnych ds. awansu zawodowego nauczycieli
- pedagogiki opiekuńczej - działalności Towarzystwa Dobroczynności w Krakowie na rzecz ubogich i niedołączonych oraz zaniedbanych dzieci i dorosłych; pomocy stypendialnej i zaangażowania na rzecz budowy burs i internatów w działalności Towarzystwa Burs i Stypendiów
- czasopiśmiennictwa pedagogicznego - zagadnień myśli pedagogicznej na łamach "Ruchu Pedagogicznego"; problematyki edukacyjnej w czasopismach drugiego obiegu z lat 1980-1989; wkładu pracowników Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie do badań nad dziejami szkolnictwa i myśli pedagogicznej.

Publikacje z wymienionych zakresów stanowią wartościowy i imponujący zarówno pod względem ilościowym, jak też jakościowym dorobek naukowy.

3. Opinia o pozostałej działalności naukowej, dydaktycznej, popularyzatorskiej i organizacyjnej

Działalność naukowa i popularyzatorska Habilitanta:

Dr R. Ślęczka brał udział w grantie Komisji Edukacji Narodowej w latach 2012-2017, prowadzonym przez Instytut Historii Nauki PAN, finansowanym w ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki.

Wziął czynny udział w 31 międzynarodowych i krajowych konferencjach naukowych, dzieląc się wynikami swoich badań.

Przygotował recenzje naukowe 5 książek - zamieszczone w czasopismach krajowych - "Biuletynie Historii Wychowania", "Przeglądzie Historyczno-Oświatowym", "Acta Universitatis Nicolai Copernici", "Bibliotece Współczesnej Myśli Pedagogicznej" (recenzje książek m. in. E. Juško oraz S. Nalaskowskiego i W. Szulakiewicz), a także recenzje kilku artykułów zgłoszonych do wysoko punktowanych czasopism pedagogicznych ("Kwartalnik Pedagogiczny", "Przegląd Historyczno-Oświatowy", "Szkoła Specjalna")

Jest członkiem i sekretarzem naukowym Komisji Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk Oddział w Krakowie oraz członkiem Towarzystwa Historii Edukacji (pełnił funkcję wiceprzewodniczącego oraz członka Komisji Rewizyjnej tegoż Towarzystwa).

Pełni funkcję sekretarza Komitetu Redakcyjnego "Rocznik Komisji Nauk Pedagogicznych", sekretarza serii "Biblioteka Współczesnej Myśli Pedagogicznej" oraz redaktora Komitetu Redakcyjnego czasopisma "Biblioteka Współczesnej Myśli Pedagogicznej". Opracował koncepcję "Rocznika Komisji Nauk Pedagogicznych" oraz koncepcję serii i czasopisma "Biblioteka Współczesnej Myśli Pedagogicznej".

Współpracował ze światowym środowiskiem matematyków w ramach 9. Międzynarodowego Kongresu ISAAC w Krakowie w 2013 r.

Za działalność naukową dr R. Ślęczka otrzymał następujące nagrody:

- dwie nagrody indywidualne III stopnia od Rektora Akademii Pedagogicznej, a następnie Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie (rok 2001 i 2013)
- nagrodę zespołową Rektora tegoż Uniwersytetu za wkład w pracowanie dziejów Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie (2016)

Działalność dydaktyczna:

Wspólnie z prof. Czesławem Majorkiem dr R. Ślęczka opracował regulamin dla prac magisterskich, a następnie regulamin konkursu dla prac magisterskich i doktorskich. Jest sekretarzem Ogólnopolskiego konkursu prac magisterskich (od 2003 r. magisterskich i doktorskich) z historii edukacji. Nagroda im. Profesora Czesława Majorka.

Uczestniczył w programach europejskich i krajowych, finansowanych ze środków FSE i budżetu państwa (studia podyplomowe: *Przygotowanie nauczycieli do roli doradcy zawodowego*) - jako koordynator i wykonawca projektu oraz finansowanych ze środków MEN (studia podyplomowe: *Przygotowanie do wykonywania zawodu nauczyciela przedmiotów zawodowych*) - jako wykonawca projektu. W ramach tych projektów sprawował opiekę nad studentami w trakcie ich praktyk zawodowych.

W 2012 r. brał udział w opracowaniu raportu do oceny kierunku pedagogika. Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej przyznało ocenę wyróżniającą za jakość kształcenia na kierunku pedagogika.

Działalność organizacyjna Habilitanta

Był członkiem komitetów organizacyjnych 12 międzynarodowych i krajowych konferencji naukowych oraz sympozjów. W latach 2013-2016 uczestniczył w pracach Komitetu Organizacyjnego Jubileuszu 70-lecia powołania Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie oraz wspólnie z dr hab. K. Dormus opracował koncepcję wydawnictwa jubileuszowego. Brał też udział w pracach związanych z organizacją ogólnopolskiej konferencji *Wykorzystanie walorów miast zabytkowych w wychowaniu ich młodych obywateli. 50 lat Ruchu Młodych Miłośników Starego Krakowa - ocena dorobku i szanse kontynuacji*.

Aktywnie działał również na rzecz własnej Uczelni, pełniąc w Uniwersytecie Pedagogicznym w Krakowie funkcje:

- prodziekana Wydziału Pedagogicznego
- członka komisji senackich i rektorskich
- członka Rady Wydziału Pedagogicznego
- kierownika studiów podyplomowych: *Organizacja i zarządzanie oświatą*
Orientacja i doradztwo zawodowe

Wymienione działania naukowe, popularyzatorskie, dydaktyczne i organizacyjne świadczą o dużym zaangażowaniu Habilitanta we wszystkich tych obszarach.

Konkluzja

Biorąc pod uwagę przedłożony dorobek naukowy, osiągnięcia popularyzatorskie, organizacyjne i dydaktyczne uważam, że dr Ryszard Ślęczka spełnił ustawowe wymagania nadania stopnia naukowego doktora habilitowanego w dyscyplinie pedagogika (Ustawa o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki, z dnia 14 marca 2003 z późniejszymi zmianami; Dz. U. Nr 65 poz. 595). Jego dorobek stanowi znaczący wkład w rozwój pedagogiki. Wnioskuje o nadanie dr Ryszardowi Ślęczce stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie pedagogika.

Barbara Kalinowska-Witek

